

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับชุมชนในการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม
2. พัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม
3. ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในฝั่งธนบุรี

สมมติฐานการวิจัย

การตั้งสมมติฐานการวิจัยในการเปรียบเทียบความคิดเห็นของความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการระหว่างสภาพที่ปรากฏในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการและระหว่างกลุ่มสถาบันราชภัฏ ผู้วิจัยพิจารณาการตั้งสมมติฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 ที่ระบุว่า การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ให้ ยึดหลักเอกภาพด้านนโยบายและความหลากหลายในการปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงพิจารณาว่าการพัฒนางานด้านวัฒนธรรมของสถาบันราชภัฏทั้งหมดแห่งควรมีแนวนโยบายเดียวกัน ส่วนด้านการปฏิบัติอาจมีความหลากหลายไปตามสภาพกาลเวลาและตามสภาพความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

1. สภาพที่ปรากฏในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในระดับนโยบายไม่มีความแตกต่างกัน
2. สภาพที่ปรากฏในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในระดับปฏิบัติการมีความแตกต่างกัน
3. สภาพที่ปรากฏในปัจจุบันของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏในภาคต่างๆ กับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในระดับนโยบายไม่มีความแตกต่างกัน

4. สภาพที่ปรากฏในปัจจุบันของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏในภาคต่างๆ กับชุมชน เพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในระดับปฏิบัติการมีความแตกต่างกัน
5. สภาพที่ต้องการของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏในภาคต่างๆ กับชุมชนเพื่อพัฒนาด้าน วัฒนธรรมในระดับนโยบายไม่มีความแตกต่างกัน
6. สภาพที่ต้องการของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏในภาคต่างๆ กับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในระดับปฏิบัติการมีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะประชาคมในสถาบันราชภัฏ 36 แห่ง ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร/อาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจด้านศิลปวัฒนธรรมหรือการพัฒนาชุมชน และสมาชิกในกลุ่มสภาวัฒนธรรมเขตเฉพาะในฝั่งธนบุรี
2. ความสัมพันธ์เน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อสถาบันราชภัฏในการดำเนินงานระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ
3. รูปแบบที่นำเสนอเป็นรูปแบบเชิงมโนทัศน์ ซึ่งได้จากการอ่านวิเคราะห์เอกสารสิ่งพิมพ์ทุกชนิดที่เกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับรองอธิการบดี ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบสายงานด้านศิลปวัฒนธรรมหรือผู้อำนวยการสำนักศิลปวัฒนธรรมจากสถาบันราชภัฏ 36 แห่ง และผู้แทนชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ตั้งสถาบันราชภัฏจำแนกตามภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคอีสานและได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านศิลปวัฒนธรรมหรือการพัฒนาชุมชน
4. การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชน จะตรวจสอบเฉพาะในฝั่งธนบุรี กำหนดที่สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยคณะกรรมการในเครือข่ายเบญจภาคีจากสภาวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่บูรณาการด้วยรูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีขั้นตอนพอสรุปได้ 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม

1.1 การศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากสิ่งพิมพ์ทุกชนิด ได้แก่ เอกสาร ตำรา วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงานการประชุมสัมมนา รายงานการวิจัย และสิ่งพิมพ์ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความสัมพันธ์ที่เป็นความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสถาบันอุดมศึกษากับชุมชน โดยเน้นเรื่องการพัฒนาด้านวัฒนธรรม

1.2 การศึกษาจากการสัมภาษณ์ เป็นการศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานจากแนวความคิดเห็นของผู้บริหารงานด้านวัฒนธรรมจากสถาบันราชภัฏทั้ง 36 แห่ง และแนวความคิดเห็นของผู้แทนชุมชนในเขตจังหวัดพื้นที่ตั้งสถาบันราชภัฏ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม

2.1 พัฒนาร่างรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม

2.2 ปรับแก้ไขร่างรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม โดยวิธีของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3 สรุปผลการศึกษาและนำเสนอรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในฝั่งธนบุรี

3.1 จัดประชุมอาศรม

3.2 สรุปผลการตรวจสอบจากผลการประชุมและแบบสอบถามผู้เข้าร่วมประชุม

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม ผู้วิจัยขอนำเสนอสรุปผลการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับชุมชนในการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในฝั่งธนบุรี

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับชุมชนในการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับชุมชนในการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรมนั้น เป็นบทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาและชุมชนที่จะต้องสนองรับนโยบายของรัฐและปฏิบัติตามข้อกำหนดตามกฎหมายที่รัฐสร้างขึ้น เพื่อกระจายอำนาจสู่ประชาชนและสถาบันอุดมศึกษาทั้งหลายด้วยการกำหนดให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วทุกภาค จำเป็นที่ต้องสนองรับนโยบายของรัฐ และปฏิบัติตามนโยบายอย่างต่อเนื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับชุมชนจึงปรากฏขึ้นได้ ดังในภารกิจด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการจัดการศึกษา การวางแผน การทำนุบำรุงรักษาฟื้นฟูและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น อีกทั้งการร่วมใช้ทรัพยากรด้วยกัน แสวงหาผลประโยชน์ด้วยกัน ร่วมคิดร่วมสร้าง ร่วมพัฒนาด้วยกันจนสามารถประสานความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นระหว่างกันได้อย่างเป็นเอกภาพ ดังปรากฏข้อค้นพบตามแนวคิด ทฤษฎีที่สามารถนำไปเป็นกรอบในการพิจารณาเพื่อพัฒนารูปแบบฯ ได้ดังนี้

ระดับนโยบาย

การบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่

การวางแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนดำเนินการ และขั้นประเมินผล

ระดับปฏิบัติการ

การจัดการศึกษาด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย

การพัฒนาหลักสูตร

การปรับกระบวนการเรียนการสอน

การจัดกระทำสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ ประกอบด้วย

การรวบรวม

การเผยแพร่

การพัฒนา

ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านวัฒนธรรมด้วยกระบวนการพลังร่วม ประกอบด้วย

การบูรณาการการอนุรักษ์วัฒนธรรม

การแสวงหาความร่วมมือจากภายนอก

การแลกเปลี่ยนความรับผิดชอบ

การประสานให้เป็นเอกภาพ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับ ชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม

ผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบฯ แบ่งการวิเคราะห์เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบสภาพที่ปรากฏในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการของความสัมพันธ์ ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม

ในภาพรวมของทุกๆ ด้านในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการตามสภาพที่ปรากฏในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการมีความแตกต่างกัน โดยสภาพที่ต้องการอยู่ในระดับต้องการมาก ทำให้สภาพที่ปรากฏในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการในระดับนโยบายมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่า สภาพที่ปรากฏในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในระดับนโยบายไม่มีความแตกต่างกัน และในระดับปฏิบัติการก็มีความแตกต่างเช่นเดียวกันซึ่งเป็นการรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่า สภาพที่ปรากฏในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในระดับนโยบายมีความแตกต่างกัน

ส่วนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อพัฒนา วัฒนธรรมระหว่างกลุ่มสถาบันราชภัฏ

ภาพรวมในระดับนโยบายของการเปรียบเทียบในแต่ละกลุ่มสถาบันราชภัฏ พบว่า สภาพที่ปรากฏในปัจจุบันไม่มีความแตกต่างกันซึ่งเป็นการรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่า สภาพที่ปรากฏในปัจจุบันของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏในภาคต่างๆกับชุมชนเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมในระดับนโยบายไม่มีความแตกต่างกัน

ส่วนภาพรวมในระดับปฏิบัติการของการเปรียบเทียบในแต่ละกลุ่มสถาบันราชภัฏ พบว่า สภาพที่ปรากฏในปัจจุบันมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นการรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่าสภาพที่ปรากฏในปัจจุบันของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏในภาคต่างๆกับชุมชนเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมในระดับปฏิบัติการมีความแตกต่างกัน และกลุ่มสถาบันราชภัฏนี้มีความแตกต่างไปจากกลุ่มอื่นๆได้แก่กรุงเทพมหานคร

ภาพรวมในระดับนโยบายของการเปรียบเทียบในแต่ละกลุ่มสถาบันราชภัฏ พบว่า สภาพที่ต้องการในอนาคตไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งรับสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่าสภาพที่ต้องการของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏในภาคต่างๆกับชุมชนเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมในระดับนโยบายไม่มีความแตกต่างกัน

ส่วนภาพรวมในระดับปฏิบัติการของการเปรียบเทียบในแต่ละกลุ่มสถาบันราชภัฏ พบว่าสภาพที่ต้องการในอนาคตไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ระบุว่า สภาพที่ต้องการของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏในภาคต่างๆกับชุมชนเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมในระดับปฏิบัติการมีความแตกต่างกัน

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ

จากการคัดสรรเปรียบเทียบการจัดกลุ่มตัวแปรขององค์ประกอบตามสภาพที่ปรากฏในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการ พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญเป็นองค์ประกอบที่มีการจัดกลุ่มอยู่ในสภาพที่ต้องการจำนวน 15 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) จัดทำแผนพัฒนาวัฒนธรรม
- 2) พัฒนาหลักสูตร

- 3) ปรับกระบวนการเรียนการสอน
- 4) รวบรวมสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ
- 5) เผยแพร่สื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ
- 6) พัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ
- 7) ให้ความรู้วิธีการรวบรวมและพัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ
- 8) ให้ความรู้ความเข้าใจและถ่ายทอดประสบการณ์วิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรม
- 9) ฝึกปฏิบัติวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรม
- 10) แสวงหาความร่วมมือด้านบุคลากร
- 11) แสวงหาความร่วมมือด้านทรัพยากร
- 12) แสวงหาความร่วมมือด้านงบประมาณ
- 13) แสวงหางบประมาณกับองค์กรชุมชน
- 14) แลกเปลี่ยนงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร กิจกรรม
- 15) ประสานให้เป็นเอกภาพ

องค์ประกอบทั้ง 15 องค์ประกอบ เมื่อนำไปบูรณาการกับผลการวิเคราะห์ในตอน
 1 สามารถนำไปเป็นฐานในการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อ
 พัฒนาด้านวัฒนธรรม โดยรูปแบบฯ ดังกล่าวมีรายละเอียดที่ค้นพบปรากฏดังนี้

1. ระดับนโยบาย

การบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่

การจัดทำแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย

1.1 ชั้นเตรียมการ

1. ร่วมศึกษาปรากฏการณ์ตามสภาพปัจจุบันและปัญหา ก่อนการ
วาง
แผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม
2. ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายของแผน
3. ร่วมกำหนดมาตรการในแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม
4. ร่วมกำหนดเป้าหมายในการจัดทำแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม

1.2 ขั้นดำเนินการ

1. ร่วมจัดทำแผนงาน / งาน/โครงการที่นำไปบรรจุลงในแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม
2. ร่วมกำหนดค่าใช้จ่ายการดำเนินงานตามแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม
3. ร่วมจัดทำแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรมประจำปี
4. ร่วมนำแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรมไปปฏิบัติ

1.3 ขั้นประเมินผล

1. ร่วมติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม
2. ร่วมนำข้อมูลย้อนกลับมาทบทวนปรับปรุงแก้ไขแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม

2. การจัดการศึกษาด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย

2.1 การพัฒนาหลักสูตร

1. ร่วมพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
2. ร่วมพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น
3. ร่วมพัฒนาหลักสูตรให้พึ่งพาตนเองได้ด้วยภูมิปัญญาสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย
4. ร่วมพัฒนาหลักสูตรเพื่อเชื่อมโยงทฤษฎีลงสู่ภาคปฏิบัติ
5. ร่วมติดตามประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงการใช้หลักสูตร

2.2 ปรับกระบวนการเรียนการสอน

1. ร่วมชี้แจงและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับท้องถิ่น
2. ร่วมปรับกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนออกไปเรียนรู้ในชุมชนตามระยะเวลาที่เท่ากับการเรียนในชั้นเรียน
3. ร่วมจัดระบบเครือข่ายการเรียนรู้ให้เกิดแหล่งความรู้ด้านวัฒนธรรม ทั้งฝ่ายสถาบันและชุมชน
4. ร่วมเป็นวิทยากรเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่นในรายวิชาต่างๆ
5. ร่วมติดตามประเมินผลและปรับปรุงแนวทางการจัดการเรียนการสอน

3. การจัดกระทำสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ

3.1 รวบรวมสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ

1. ร่วมกันจัดตั้งแหล่งรวบรวมข้อมูลสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ
2. ร่วมกันรวบรวมสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. ร่วมกันให้ความรู้วิธีการรวบรวมสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติแก่ ชุมชน

3.2 เผยแพร่สื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ

1. ร่วมกันให้ความรู้วิธีการเผยแพร่สื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติแก่นักศึกษา
2. ร่วมกันเผยแพร่สื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
3. ร่วมกันให้ความรู้วิธีการเผยแพร่สื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติแก่ชุมชน

3.3 พัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ

1. ร่วมกันให้ความรู้วิธีการพัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติแก่นักศึกษา
2. ร่วมกันให้ความรู้วิธีการพัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติแก่ชุมชน

3.4 ให้ชุมชนรู้วิธีการรวบรวมและพัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ

1. ร่วมกันพัฒนาสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
2. ร่วมกันให้ความรู้วิธีการรวบรวมสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติแก่ชุมชน

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านวัฒนธรรมด้วยกระบวนการพลังร่วม ประกอบด้วย

4.1 ให้ความรู้และวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรม

1. ร่วมกันให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่นด้วยการถ่ายทอดประสบการณ์งานเกิดการซึมซับ สามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังรุ่นต่อๆ ไปได้
2. ร่วมกันให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมในท้องถิ่นด้วยการสั่งสอน อบรม ฝึกฝน อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

4.2 ฝึกปฏิบัติวิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรม

1. สถาบันจัดโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยส่งนักศึกษาเข้าร่วมเรียนรู้วิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมกับชุมชนในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการซึมซับจากประสบการณ์จริง
3. สถาบันจัดโครงการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นแก่ชุมชนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะ

4.3 แสวงหาความร่วมมือด้านบุคลากร

1. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านบุคลากรจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรวิชาการ
2. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านบุคลากรจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรภาครัฐ
3. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านบุคลากรจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรชุมชน
4. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านบุคลากรจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรเอกชน
5. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านบุคลากรจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรธุรกิจ

4.4 แสวงหาความร่วมมือด้านทรัพยากร

1. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านทรัพยากรจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรเอกชน
2. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านทรัพยากรจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรธุรกิจ
3. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านทรัพยากรจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรชุมชน
4. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านทรัพยากรจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรวิชาการ
5. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านทรัพยากรกับองค์กรภาครัฐ

4.5 แสวงหาความร่วมมือด้านงบประมาณ

1. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านงบประมาณจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรธุรกิจ
2. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านงบประมาณจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรเอกชน
3. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านงบประมาณจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรภาครัฐ
4. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านงบประมาณจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรวิชาการ

4.6 แสวงหางบประมาณกับองค์กรชุมชน

1. มีการแสวงหาความร่วมมือด้านงบประมาณจากเครือข่ายเบญจภาคีในองค์กรชุมชน

4.7 แลกเปลี่ยนงบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร และกิจกรรม

1. สถาบันและชุมชนผลิตเปลี่ยนกันรับผิดชอบเรื่องงบประมาณที่ใช้ในกิจกรรมด้านวัฒนธรรม
2. สถาบันและชุมชนมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรที่จะสามารถนำมาดำเนินการทางวัฒนธรรมได้
3. สถาบันและชุมชนมีการแลกเปลี่ยนบุคลากรผู้มีความรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อถ่ายทอดความรู้นั้นแก่นักศึกษาและชุมชน
4. สถาบันและชุมชนมีการแลกเปลี่ยนกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ

4.8 ประสานให้เป็นเอกภาพ

เมื่อสถาบันและชุมชนมีการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมร่วมกัน ชุมชนควร

มีส่วนร่วม ดังนี้

1. ร่วมค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไข
2. ร่วมตัดสินใจ
3. ร่วมปฏิบัติการ
4. ร่วมรับผิดชอบ
5. ร่วมลงทุน

6. ร่วมรับผลประโยชน์
7. ร่วมประเมินผลและนำข้อมูลย้อนกลับไปปรับปรุง

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบัน ราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในฝั่งธนบุรี

ผลสรุปแนวความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมอาศรม

1. การนำรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนด้านวัฒนธรรมมาปรับใช้
ในการจัดตั้งศูนย์กรุงธนบุรีศึกษา สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนได้ดียิ่ง
โดยเฉพาะการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นในฝั่งธนบุรีมาเป็นเกณฑ์สำคัญในศูนย์กรุงธนบุรีศึกษาแห่งนี้
2. ประชาชนชาวบ้านมีโอกาสได้เข้าไปร่วมปฏิบัติงานกับสถาบันราชภัฏ โดยมีหน้าที่หมุน
เวียนมาฟื้นฟูความรู้ในศูนย์กรุงธนบุรีศึกษา
3. โครงการศูนย์กรุงธนบุรีศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรม
ท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างนักวิจัยชาวบ้านในท้องถิ่นแห่งนี้
4. ชุมชนต้องการร่วมเป็นคณะกรรมการวางแผนพัฒนาโครงการศูนย์กรุงธนบุรีศึกษาควบคู่
ไปกับบุคลากรของสถาบันราชภัฏ
5. ในอนาคตชุมชนควรต้องมีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมพัฒนา ร่วมปฏิบัติการ
โดยเริ่มจากการร่วมงานในโครงการจัดตั้งศูนย์กรุงธนบุรีศึกษากับสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา
6. วิธีการถ่ายทอดการอนุรักษ์วัฒนธรรมแบบชาวบ้านด้วยการส่งสมประสงค์จากรุ่นหนึ่ง
ไปอีกรุ่นหนึ่ง กับการสั่งสอน อบรม ฝึกฝนแบบสถาบันการศึกษา สามารถบูรณาการได้ดีขึ้น หากมี
โครงการศูนย์กรุงธนบุรีศึกษา เพราะจะเป็นแหล่งรวมของนักศึกษาและชุมชนที่ได้เรียนรู้วิธีการ
อนุรักษ์วัฒนธรรมของทั้ง 2 ฝ่าย
7. การแสวงหาความร่วมมือจากภายนอกและการแลกเปลี่ยนความรับผิดชอบเพื่อพัฒนา
ด้านวัฒนธรรมในด้านบุคลากร ทรัพยากร งบประมาณ และการจัดกิจกรรม เครือข่ายเบญจภาคี โดยสภา
วัฒนธรรมในเขตต่างๆ สามารถที่จะร่วมมือกับสถาบันราชภัฏได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเครือข่ายเบญจ
ภาคีมีพลังมวลชนที่หลากหลายสาขาอาชีพทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีใจรักด้านวัฒน
ธรรม จึงมีผู้เกษียณอายุหลายคนสมัครใจมาช่วยเหลืองานทางด้านวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาชุมชนให้มี
ความเข้มแข็งช่วยเหลือตัวเองได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม การรวบรวมข้อมูลได้จากการอ่านวิเคราะห์สาระเอกสาร การสัมภาษณ์ และจากแบบสอบถามผู้บริหารและอาจารย์จากสถาบันราชภัฏจึงเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ได้ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่ต้องการของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกลุ่มสถาบันราชภัฏภาคต่างๆ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและพัฒนาวัฒนธรรมรวมทั้งผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ จากผลการวิเคราะห์หลายด้านดังกล่าวผู้วิจัยได้นำไปเป็นฐานในการนำเสนอรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม ซึ่งสามารถนำมาเสนอถึงประเด็นที่น่าสนใจแก่การอภิปราย ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับชุมชน ในการมีส่วนร่วมเพื่อวางแผนพัฒนา ด้านวัฒนธรรม

ผลการวิจัย ชี้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ สถาบันอุดมศึกษา และประชาชน รัฐเป็นผู้จัดและให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรม ในขณะที่องค์กรทุกฝ่ายทั้งของรัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมให้ความรู้ภายในท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรทั้งจากองค์กรของรัฐและประชาชนเพื่อร่วมมือกันจัดการศึกษา ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาและประชาชนในท้องถิ่นจะเป็นทั้งผู้รับและผู้ให้ และจากที่รัฐเป็นผู้กำหนดภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สถาบันอุดมศึกษาจึงมีภารกิจในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมตามข้อกำหนดตามกฎหมายและนโยบายของรัฐ ส่วนประชาชนควรต้องมีการทูลเกล้าฯ ขอความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐ ด้วยเหตุผลดังกล่าวรัฐจึงต้องกระจายอำนาจให้สถาบันอุดมศึกษาและประชาชนได้ร่วมกำหนดนโยบายและตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ สอดคล้องกับแนวคิดของคณะกรรมการกระทรวงมรดกวัฒนธรรมของประเทศแคนาดา ซึ่งเห็นพ้องกันว่า "การจัดทำนโยบายวัฒนธรรมจะพิจารณาจากความเชื่อมโยงระหว่างศิลปิน ชุมชน และผู้ชม และการจัดทำนโยบายจะมั่นคงหากได้รับความร่วมมือจากประชาชนทุกคน ทุกหมู่ ทุกเหล่า รวมทั้งจากหน่วยงานเอกชน และหน่วยงานศิลปะอื่นๆ" (Ninth Report Standing Committee on Canadian Heritage , June 1999.)

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับประชาชน โดยเฉพาะสถาบันราชภัฏควรต้องบริการวิชาการแก่ชุมชนตามความต้องการและให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ก่อให้เกิดประชาธิปไตยด้านวัฒนธรรม กระจายอำนาจให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการด้วยตนเองได้อย่างยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งยังมีการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมที่สามารถสร้างธุรกิจในพื้นที่ได้ และเป็นเวทีเครือข่ายเพื่อสร้างองค์ความรู้ในท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมการปฏิรูปการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อให้เหมาะสมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและให้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาด้านศาสนาและศิลปวัฒนธรรมที่สมดุลทั้งในความเป็นไทยและสากล สนับสนุนให้มีการร่วมกันจัดหางบประมาณทั้งจากรัฐและประชาชน นอกจากนี้ควรต้องเป็นแหล่งรวมแห่งองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมเพื่อให้ชุมชนได้มีโอกาสเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ ที่สุดคือควรต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 78 ที่ระบุว่ารัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งพาตนเองพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (รัฐธรรมนูญ,2540) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 29 ที่ระบุว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ,2542) รวมทั้งพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ.2538 มาตรา 7 ที่ระบุว่า ให้สถาบันราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นรับผิดชอบพื้นที่เป้าหมายประมาณ 2-3 จังหวัด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ในส่วนที่ 2 บทที่ 2 ระบุถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการพัฒนา

ในด้านการบริหารเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้ง 3 ขั้นตอนของการวางแผนคือการเตรียมการ การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด อคิน ริพีพพ์ (2537) อ้างถึงใน ศรีนทิพย์ งานศิลา 2540; อาสิน พอนานอฟฟ์ อ้างถึงในวิชชุญา สิงโต 2530; และองค์การอนามัยโลก (WHO 1981 อ้างถึงในสถาบันดำรงราชานุภาพ 2537) ซึ่งแนวคิดสองแนวคิดข้างท้ายมีเพิ่มอีกหนึ่งประเด็น คือ การมีส่วนร่วมจากการใช้ประโยชน์

2. การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนา

ด้านวัฒนธรรม

ผลการเปรียบเทียบสภาพที่ปรากฏในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการของความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อการศึกษาด้านวัฒนธรรม พบว่า ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐาน ข้อน่าสังเกตในการพัฒนางานของระดับนโยบายโดยปกตีสถาบันราชภัฏน่าจะมีแนวนโยบายในการบริหารงานพัฒนาด้านวัฒนธรรมเป็น เอกภาพเดียวกันแต่ข้อค้นพบกลับไม่เป็นเช่นนั้นการที่สถาบันราชภัฏที่การดำเนินงานทั้งในระดับนโยบาย

และปฏิบัติการแตกต่างกันไปนั้น แสดงว่า เท่าที่ผ่านมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน การพัฒนางานด้านวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับชุมชนยังไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควรจะเป็น ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้แทนชุมชนที่มีแนวคิดป้องกันว่าการมีความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมนั้นยังไม่น่าพอใจ ส่วนมากสถาบันราชภัฏยังคงเป็นผู้ชี้แนะชุมชนมากกว่า ผลการวิเคราะห์ในประเด็นนี้จึงเป็นการยืนยันว่าต่อไปในอนาคตสถาบันราชภัฏควรมีความสัมพันธ์กับชุมชนมากกว่านี้ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ดังผลวิเคราะห์ระบุชัดเจนในการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ว่า สภาพที่ต้องการในทุกด้านและข้อกระทงความจากแบบสอบถาม สภาพของความต้องการอยู่ในระดับมาก นั่นคือในอนาคตสถาบันราชภัฏต้องการให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงการพัฒนางานด้านวัฒนธรรม

ผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มสถาบันราชภัฏในภาคต่างๆ ของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ ข้อค้นพบที่น่าสนใจควรแก่การพิจารณา คือ ตามสภาพที่ปรากฏในปัจจุบัน ระดับปฏิบัติการไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐาน และกลุ่มสถาบันราชภัฏที่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มกรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มที่อยู่ในสังคมเมืองที่มีการพัฒนาได้รวดเร็วกว่าพื้นที่ในภูมิภาค และเป็นศูนย์กลางแห่งการสื่อสารข้อมูล ที่ประชาชนที่แออัดหลากหลายวัฒนธรรม หลากหลายเชื้อชาติ มีความเจริญในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านวัตถุ แต่จะมีความแตกแยกทางจิตใจ ต่างคนต่างอยู่ตัวใครตัวมัน เมื่อสภาพทางภูมิศาสตร์มีความแออัดในความเป็นอยู่สภาพความผูกพันทางใจก็จะเกิดการกระจาย (วิจิตร ศรีสอาน, 2545) สาเหตุเพราะประชากรในกรุงเทพมหานครมุ่งเน้นแต่เรื่องส่วนตัวเป็นสำคัญในขณะที่ชาวชนบทมีแต่ความอารีอารอบเห็นแก่ส่วนรวมเพราะวิถีชีวิตการปรับตัวของชาวชนบทจะน้อยกว่าชาวเมือง (อมรา พงศ์พิชญ์, 2543) สภาพความต้องการในระดับปฏิบัติการ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยระดับทางสถิติ ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐาน ทั้งที่จะเป็นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้ระบุถึงการจัดระบบโครงการให้มีความเป็นเอกภาพในระดับนโยบาย แต่มีความหลากหลายในเชิงปฏิบัติ การที่ผลวิเคราะห์ ปรากฏออกมาอย่างไม่สอดคล้องเนื่องจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยดำเนินการหลายขั้นตอนจนได้กรอบของรูปแบบเป็นกรอบหลักที่สถาบันราชภัฏทั้งหลายสามารถนำมาใช้เป็นแนวปฏิบัติได้ในรูปแบบเดียวเป็นผลการวิเคราะห์ในขั้นนี้จึงเป็นการยืนยันให้เห็นว่า ต่อไปรูปแบบการพัฒนาด้านวัฒนธรรมที่จะให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมนั้นสามารถใช้รูปแบบเดียวกันได้แม้กระทั่งสถาบันราชภัฏในกลุ่มกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสังคมเมืองก็ยังสามารถนำไปปรับใช้ได้เนื่องจากประเด็นหลักของรูปแบบเป็นประเด็นที่เกิดจากแนวนโยบายเดียวกันในการสนองรับนโยบายตามข้อกำหนดและนโยบายของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม การจัดการศึกษาด้านวัฒนธรรม การจัดการทำสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ และยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านวัฒนธรรมด้วยกระบวนการพลัดร่วม ล้วนเป็นกรอบของรูปแบบที่สถาบันราชภัฏทั้งหลายสามารถนำไปใช้พัฒนางานด้าน

วัฒนธรรมได้เช่นเดียวกัน แต่ความยืดหยุ่นจะอยู่ในรายละเอียดย่อยของแต่ละท้องถิ่นไปตามความเหมาะสม แสดงว่าต่อไปในอนาคตการพัฒนาด้านวัฒนธรรมของสถาบันราชภัฏควรยึดแนวการปฏิบัติในกรอบเดียวกัน แต่อาจมีความหลากหลายในรายละเอียดย่อยของแต่ละสถาบัน

ผลการวิเคราะห์ด้านการปรับกระบวนการเรียนการสอน พบว่า จากนี้ไปสถาบันราชภัฏควรใช้วิธีการเรียนการสอนที่มีชั่วโมงการครีษที่เข้าไปสู่ชุมชนให้มากขึ้น ความจำเป็นในห้องเรียนจะลดลง (กรมวิชาการ, 2525) การพานักศึกษาออกไปสอนตามวัดใกล้ๆ สถาบัน ตามบริเวณโดยรอบสถาบันให้นักศึกษาได้เห็นวิถีชีวิตจริง ได้คลุกคลีกับชุมชน นอกจากนี้การให้ชุมชนได้มีโอกาสรวมจัดระบบเครือข่ายการเรียนรู้ให้เกิดแหล่งความรู้ด้านวัฒนธรรมทั้งฝ่ายสถาบันและฝ่ายชุมชนจำเป็นต้องมีศูนย์รวมที่สถาบันและชุมชนสามารถร่วมปฏิบัติงานในส่วนนี้ด้วยกันได้ อาทิ การจัดตั้งโครงการต่างๆ การจัดตั้งศูนย์ข้อมูล เป็นต้น

ชุมชนถือเป็นเจ้าของศาสตร์ทางภูมิปัญญาพื้นบ้านในท้องถิ่นของเขา ย่อมมีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งแน่นนอนและค่อนข้างที่จะเชื่อมั่นได้ ดังที่ออแลนโด (Orland Fals Borda , 1988) ได้ทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในอเมริกาเหนือและได้เขียนอธิบายไว้ว่า ศาสตร์ของประชาชนเรื่องพื้นบ้านความรู้ ประชาชน ภูมิปัญญาชาวบ้านนั้นเป็นความรู้ชาวบ้านที่ผ่านการปฏิบัติมาแล้วอย่างโชกโชนเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของเขา ความรู้ดังกล่าวไม่ได้จัดเข้ารหัสเก็บไว้แต่เป็นความรู้ที่ปฏิบัติได้ มีพลังและสำคัญยิ่งช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตรอดอยู่รอดสร้างสรรค์การผลิตและช่วยในด้านการทำงานเน้นสิ่งที่สะสมมากกว่าศตวรรษแล้วเป็นโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการมีเหตุและมีผลในตัวเอง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของชุมชนโดยรอบท้องถิ่นนั้นๆ ต่อไป ห้องเรียนอาจไม่จำเป็นมากนักสำหรับการเรียนการสอนของสถาบันราชภัฏ ดังที่กรมวิชาการ (2525) ระบุกระบวนการเรียนการสอนต่อไปต้องเปลี่ยนจากการบรรยายเป็นให้เด็กมีส่วนร่วม บรรยากาศในห้องเรียนอาจไม่จำเป็นอีกต่อไป นอกจากนี้ควรเน้นกิจกรรมนอกหลักสูตรให้มากขึ้น ส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรมาช่วยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิจิตร ศรีสอาน (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2542) สถาบันราชภัฏสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษาระดับล่างในเขตพื้นที่การศึกษาได้อย่างดี สถาบันราชภัฏควรทำงานร่วมกับโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา ศูนย์การเรียนต่าง ๆ และชุมชน ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่หรือบุคลากรมีการวางแผนร่วมกัน ประเมินผลร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ด้านการจัดกระทำสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ เป็นโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีการดำเนินการจัดเก็บ ข้อมูล 3 วิธี คือ การรวบรวม การเผยแพร่ และการพัฒนาพบว่า แต่เดิมสถาบันราชภัฏนิคมที่จะจัดเก็บรวบรวมวัสดุโบราณมารวมๆ กันไว้ เพื่อให้ประชาชนมาชมในลักษณะเป็นพิพิธภัณฑ์ ต่อไปในอนาคตบทบาทของการรวบรวม เผยแพร่ และพัฒนาในลักษณะการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ควรจะลดบทบาทลง แต่มีได้หมายถึงให้เลิกทำ การจัดเก็บรวบรวม เผยแพร่ และพัฒนาควรเป็นลักษณะสถาบันกับชุมชนร่วมมือกันลงมือปฏิบัติโดยแลกเปลี่ยนการรวบรวม การเผยแพร่ และการพัฒนาไว้เป็นคนละส่วนอย่างเป็นระบบโดยต้องนำวิธีการทางเทคโนโลยีมาช่วยเสริมเพื่อการเรียนรู้จากที่เคยมีแต่พิพิธภัณฑ์ ที่มีเครือข่ายแก่การเรียนรู้ที่ผ่านระบบทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยมีชุมชนเข้ารวมกันเป็นเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการการบริหารงานในศูนย์นี้ ศูนย์แห่งนี้จะเป็นศูนย์ที่มีระบบเทคโนโลยีในความเป็นสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของวิจิตร ศรีสอาด(2542) พรชูลี อาทวอรุง (2540) พยุงศักดิ์ จันทร์สุรินทร์

ผลการวิเคราะห์ด้านยุทธศาสตร์ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม กระบวนการพลังร่วม แยกพิจารณาเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม พบว่า ต่อไป สถาบันราชภัฏต้องร่วมมือกับชุมชนในการให้ความรู้และวิธีการถ่ายทอดประสบการณ์วิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรม เนื่องจากความรู้ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนจะดำเนินการถ่ายสืบทอดกันมาแบบรับจากประสบการณ์นี้ให้พบได้เป็น ได้ฟังมาตั้งแต่เกิดจากบรรพบุรุษ จึงเกิดการสั่งสมซึมซับและมีการถ่ายทอดต่อกันมา แต่สถาบันการศึกษา มักจะเป็นการสั่งสอนอบรมและฝึกฝนจนเกิดความรู้ ดังนั้นหากจะบูรณาการได้ต้องเกิดจากการได้ลงมือปฏิบัติร่วมกัน เป็นลักษณะสร้างงานขึ้นด้วยกันจากความคิดของฝ่ายสถาบันและชุมชน จะถึงขั้นติดตามผลปรับปรุงแก้ไขงานด้วยกันการเรียนรู้วิธีการอนุรักษ์วัฒนธรรมจึงจะเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีของฮาสเปอเลซและเจมิตัน (Haspeslagh and Jenuson) อ้างถึงในแคมป์เบลและลูช (Campbell, A and Luchs, K.S. 1998) และ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2544) ที่ระบุว่าชุมชนและท้องถิ่นมีอดีตความเป็นมาอย่างยาวนานมีการพัฒนาเลือกสรรคสั่งสมและสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งเพื่อให้ชุมชนและท้องถิ่นมีความยั่งยืนและเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงกับสังคมภายนอก

ผลการวิเคราะห์ด้านการแสวงหาความร่วมมือ พบว่า ด้านบุคลากรเป็นการแสวงหาความร่วมมือกับ องค์กรธุรกิจ ด้านทรัพยากรเป็นการแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรเอกชน และด้านงบประมาณเป็นการแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรธุรกิจ ในด้านบุคลากรสอดคล้องกับข้อค้นพบการสัมภาษณ์ในเรื่อง

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของสถาบันศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏที่ต้องการให้ภาคเอกชนเข้ามา มีบทบาท ต่อการพัฒนาการ นอกจากนี้ในภาพของสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่ยุคพัฒนาเศรษฐกิจ การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมจึงจำเป็นที่ควรจะต้องเกี่ยวข้องกับคนในองค์กรธุรกิจ ดังจะพบว่าปัจจุบันองค์กรธุรกิจท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์กำลังเป็นที่นิยม สามารถสร้างธุรกิจให้กับองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ดีในระดับหนึ่ง ดังนั้นบุคลากรผู้ที่จะมาร่วมพัฒนาด้านวัฒนธรรมหากเป็นผู้มีทั้งความรู้ด้านธุรกิจและวัฒนธรรมก็จะสามารถพัฒนางานไปได้เหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ (2544) ที่ว่า การพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมาเกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ อย่างต่อเนื่องมีการติดต่อสื่อสารและคมนาคมที่สะดวกรวดเร็วประชาชนที่อาศัยในเขตเมืองและประชาชนที่ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมมีส่วนเพิ่มมากขึ้น จึงจัดเป็นสังคมยุคฟื้นฟูเศรษฐกิจ ส่วนด้านทรัพยากรให้ความสำคัญในการแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับการ แสวงหาความร่วมมือด้านบุคลากร แต่ข้อน่าสังเกตในเรื่องของการแสวงหาความร่วมมือด้านทรัพยากรกับองค์กรวิชาการในการวิเคราะห์องค์ประกอบ องค์กรวิชาการปรากฏขึ้นในความต้องการต่อจากองค์กรเอกชน องค์กรธุรกิจ

ส่วนด้านการแลกเปลี่ยนความรับผิดชอบในด้านบุคลากร ทรัพยากร งบประมาณ และกิจกรรมนั้น พบว่าต่อไปสถาบันควรจะต้องมีการผลักดันกันรับผิดชอบเรื่องงบประมาณที่ใช้ในกิจกรรมด้าน วัฒนธรรม มีการแลกเปลี่ยนบุคลากรผู้มีความรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อถ่ายทอดความรู้นั้นแก่นักศึกษา และมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรที่จะสามารถนำมาดำเนินการทางวัฒนธรรมได้ มีการแลกเปลี่ยนกิจกรรมทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ สถาบันราชภัฏกับชุมชนต้องมีการแลกเปลี่ยนในทุกๆ ด้าน เพราะจะทำให้ชุมชนทุกคนรู้ดีว่าการดำเนินงานเป็นงานของตนไม่ใช่เพียงช่วยเหลือเพื่อทำประโยชน์ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งการได้ความร่วมมือกับชุมชน ทำให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (วิจิตร ศรีสอาน , 2542) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าสถาบันอุดมศึกษาควรใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อให้ได้จำนวนและคุณภาพผลผลิตที่ดีขึ้น (Council of Aid to Education, 1997 อ้างถึงในพรชูลี อชาวอรุณ, 2545)

เมื่อพิจารณาด้านการประสานให้เป็นเอกภาพ พบว่าการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนมีข้อค้นพบดังนี้ เมื่อสถาบันและชุมชนมีการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมร่วมกัน ชุมชนควรมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมลงทุน ร่วมประเมินผลและนำข้อมูลย้อนกลับไปปรับปรุง ร่วมรับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ และร่วมค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข ทั้งนี้เพื่อให้ความสัมพันธ์ของทั้ง 2 องค์กร ได้สมานเข้าเป็นหนึ่งเดียวกันมากขึ้นกว่าที่เป็น

อยู่ ซึ่งจะสอดคล้องกับผลงานภาคสนามในประเทศไทยของอกิน รพีพัฒน์ , เจิมศักดิ์ ปิ่นทองและคณะได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมที่แท้จริงน่าจะมี 4 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ข้อนำสังเกต คือ ตามสภาพที่ปรากฏในปัจจุบันจะไม่มีกรร่วมปฏิบัติการแต่สภาพที่ ต้องการจะมีการร่วมปฏิบัติการชัดเจนขึ้นมาในข้อค้นพบ แสดงว่า การประสานให้เป็นเอกภาพในภาพที่เคยปฏิบัติมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นเพียงปฏิบัติในหลักการยังไม่มีกรปฏิบัติจริง แต่ต่อไปในอนาคตบ่งบอกชัดเจนว่าภาพของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนต้องปรากฏออกมาในลักษณะร่วมปฏิบัติการด้วยกันอย่างเป็นรูปธรรมในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความคิดเห็นหรือการลงมือปฏิบัติ ซึ่งทั้งหมดจะสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของนักทฤษฎีหลายท่านได้แก่ อกิน รพีพัฒน์ (2527) เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และคณะ (2527) ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 1987) เฮิร์ช (Hirsch, 1990) และฮาสเปร์สแลช และเจมิสัน (Haspeslagh, P.C. and Jemison, D.B. in Campbell, A and Luchs, K.S, 1998

รูปแบบที่ผู้วิจัยค้นพบ จึงเป็นรูปแบบเดียวที่สามารถนำไปใช้กับสถาบันราชภัฏทั่วทุกแห่ง แต่มีเนื้อหาสาระที่สามารถยืดหยุ่นและเปิดกว้างไม่ว่าจะเป็นด้านใด เนื่องจากพื้นที่ในแต่ละภาคทั่วประเทศไทยก็มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมการนำรูปแบบความสัมพันธ์ในด้านวัฒนธรรมมาใช้กับสถาบันราชภัฏและชุมชนนั้น จึงควรเป็นรูปแบบกลางที่ประกอบด้วยการบริหารแบบมีส่วนร่วม การจัดการศึกษา การจัดการกระทำต่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ และยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านวัฒนธรรมด้วยกระบวนการพลังร่วม ภายในของแต่ละด้านนั้นสามารถที่จะปรับเข้ากับท้องถิ่นนั้นๆ ได้ อาทิ การจัดการศึกษาในเรื่องหลักสูตร จะต้องคำนึงถึงความต้องการและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นเป็นหลัก ในแต่ละภาคสามารถปรับเปลี่ยนไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อาร์.อาร์.เดน มูน (R.Arden Moon อ้างถึงใน Hickey,H.W. and Curtis Van Voorhees,1969) เสนอรูปแบบความสัมพันธ์ว่าประกอบด้วย 2 ด้าน คือ สถาบันการศึกษา กับชุมชนเพื่อให้ความร่วมมือกันมีส่วนร่วมต่อกัน จะเกิดมีผลประโยชน์ร่วมกันได้ การพัฒนาวัฒนธรรมจะมีการพัฒนาร่วมกัน สถาบันอุดมศึกษาจะมีวิธีการพัฒนาสถาบันที่หลากหลาย

3. รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในฝั่ง ธนบุรี

พบว่า การนำโครงการเข้ามาใช้ในการให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติโครงการนั้นจะเป็นแนวนโยบายที่ดี จะช่วยลดช่องว่างระหว่างสถาบันฯ กับชุมชน สอดคล้องกับปัจจัยที่เป็นสาระสำคัญในการมีส่วนร่วมของรอปพี (Ruopp, 1993) ที่ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อปรับปรุงระดับความเป็นอยู่ต้องอาศัยการริเริ่มของตนเองให้มากที่สุด โดยสถาบันอุดมศึกษาจะเป็นผู้บริการทางเทคนิคและวิชาการต่างๆ ทั้งนี้ผลลัพธ์เกิดจากการจัดทำโครงการต่างๆ ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับชุมชน

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่าต่อไปสถาบันราชภัฏควรเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ด้านวิธีการวิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่ชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้วิธีการที่ถูกต้องเพื่อต่อไปสถาบันฯ และชุมชนในท้องถิ่นธนบุรีจะมีนักวิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นในอนาคตสถาบันราชภัฏควรได้มีการจัดกิจกรรมของตนเองในการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการวิจัยวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) ละเป็นแนวคิดที่น่าพิจารณาดำเนินการเป็นอย่างยิ่งเพื่อแก้ปัญหาวิกฤตสังคมและวิกฤตเศรษฐกิจซึ่งมีปัญหามาจากกระแสความหลากหลายวัฒนธรรมและวัฒนธรรมการบริโภค (มติ คั้งพานิช 2540)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ได้รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรม การจัดการศึกษาด้านวัฒนธรรม การจัดการกระทำสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ และยุทธศาสตร์การพัฒนาวัฒนธรรมด้วยกระบวนการพลังร่วม โดยมีองค์ประกอบจำนวน 15 องค์ประกอบ เป็นกรอบรูปแบบหลักสามารถนำไปใช้กับการพัฒนางานด้านวัฒนธรรมสำหรับสถาบันราชภัฏทุกแห่ง นอกจากนี้การจัดกลุ่ม ตัวแปรทั้ง 60 ตัวแปร ยังสามารถนำไปใช้โดยปรับให้เข้ากับเหมาะสมและสภาพทางภูมิศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่นได้ ตัวอย่างเช่น การรวบรวมสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ ตัวแปร ข้อแรกระบุถึง การร่วมกันจัดตั้งแหล่งรวบรวมข้อมูลสื่อปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติ ต่อไปสถาบันราชภัฏควรต้องมีการรวบรวมโดยใช้โซเชียล มีเดีย มาบูรณา

การกับวิธีการแบบเดิมคือการเก็บสะสมไว้ในพิพิธภัณฑ์ ทั้งสองวิธีนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ศูนย์กรุงธนบุรีศึกษา ดังนั้น สถาบันราชภัฏทุกแห่งควรที่จะให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดตั้งศูนย์ ข้อมูลที่สามารถรวมทั้งพิพิธภัณฑ์และแหล่งจัดเก็บในระบบเครือข่ายโดยนำภูมิปัญญาสากลเข้ามาปรับใช้ งานพัฒนาด้านวัฒนธรรมของสถาบันราชภัฏและชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ โดยมีชุมชนร่วมเป็นคณะกรรมการ ซึ่งจะทำให้ศูนย์นั้นๆกลายเป็นศูนย์ข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารสถาบันราชภัฏควรให้ความสำคัญงานด้านวัฒนธรรม เป็นงานหลักในการที่จะนำไปแข่งขันความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากพื้นฐานของสถาบันราชภัฏมาจากวิทยาลัยครูของชุมชนในท้องถิ่น แม้ว่าปัจจุบันสภาพจะเปลี่ยนไป กลายเป็นสถาบันราชภัฏซึ่งผลิตบัณฑิตหลากหลายสาขา มีคณะต่างๆ เจกเช่นมหาวิทยาลัยทั่วไป แต่ความเป็นสถาบันอุดมศึกษา อันดับสองในสายตาของคนทั่วไปยังไม่สามารถจัดออกไปจากความรู้สึกได้ ดังนั้นถ้าสถาบันราชภัฏซึ่งกำลังจะกลายเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่นในอนาคต จะได้นำจุดเด่นซึ่งเป็นรากแก้วของตนมา แต่อดีต นำมาเป็นจุดขายในความเป็นสถาบันเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนก็จะทำให้ การพัฒนาสถาบันดำเนินไปได้ถูกทิศทาง วิธีการที่จะสามารถนำเอาวัฒนธรรมท้องถิ่นขึ้นมาเป็น นโยบายหลักในการพัฒนาสถาบัน ควรต้องใช้รูปแบบการพัฒนาด้านวัฒนธรรมด้วยการให้ชุมชนได้ มีส่วนร่วมทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ

1.3 ควรจัดให้มีการรื้อปรับการจัดการศึกษาด้านวัฒนธรรม โดยพัฒนาหลักสูตรให้มีหลักสูตรด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นเปิดสอนเป็นวิชาบังคับเพื่อให้นักศึกษาทุกคนได้ผ่านการเรียนรู้ วัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน และหากสถาบันใดแข็งแกร่งพอที่จะเปิดวิชาเอกได้ก็ควรให้การ สนับสนุน แต่ควรที่จะต้องคำนึงถึงสภาพอนาคตของนักศึกษาที่จบในสาขาวิชาวัฒนธรรมแล้วจะมี หน่วยงานรองรับมากน้อยเพียงใด ในส่วนนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่าหากสถาบันราชภัฏทั่วทุกแห่งช่วยกันจัด ตั้งโครงการต่างๆ ดังเช่น ศูนย์กรุงธนบุรีศึกษาในฝั่งธนบุรี ศูนย์ฯแห่งนี้ก็จะสามารถรองรับบัณฑิต ทางวัฒนธรรมได้ นอกจากนี้การจัดตั้งศูนย์กรุงธนบุรีศึกษาในฝั่งธนบุรี ยังสามารถกระจายออกเป็น ศูนย์เครือข่ายไปตามเขตในความดูแลของสภาวัฒนธรรมเขตได้อีกหลายหน่วยในพื้นที่ฝั่งธนบุรี ดังนั้นสถาบันราชภัฏทั้งหมด 41 แห่ง ก็อาจจะสามารถจะกระจายศูนย์ออกไปได้อีกหลายศูนย์ฯ ศูนย์ฯเหล่านี้ก็จะสามารถรองรับบัณฑิตที่จบจากสาขาวิชาด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้ตามเป้าหมาย

1.4 ควรให้มีการจัดตั้งอาสาสมัครภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถาบันราชภัฏทุกแห่ง ตามข้อค้น พบจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจุบันมีเพียงสถาบันราชภัฏสุรินทร์สถาบันเดียวเท่านั้นที่ดำเนินการจัด ตั้งอาสาสมัครภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นอาสาสมัครที่สามารถรวมปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์ข้อมูลของสถาบันราชภัฏเพื่อ ระดมสมองถ่ายทอดความรู้ให้ได้มีการบันทึกจัดเก็บให้เป็นระบบ ดังนั้นสถาบันควรต้องเตรียมแผน ด้านงบประมาณ สถานที่ และอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ผลของการที่ปราชญ์ชาวบ้านได้เข้ามา

ปฏิบัติงานอยู่ในศูนย์ที่ตั้งภายในสถาบันราชภัฏจะสามารถสร้างบรรยากาศแห่งความสัมพันธ์ให้กระชับมากขึ้น ประชาชนชาวบ้านที่เป็นผู้แทนจากชุมชนจะเริ่มรู้สึกเป็นกันเอง ช่องว่างระหว่างสถาบันกับชุมชนก็จะเริ่มลดน้อยลง แต่สถาบันควรต้องระวังในด้านความรู้สึกรวมของชุมชนที่เคยรู้สึกว่าเป็นสถาบันมักจะกอบโกย ตักตวงความรู้จากชุมชนโดยมิให้ชุมชนได้เห็นผลประโยชน์ที่ควรย้อนกลับลงสู่ชุมชน ดังนั้นข้อเสนอแนะ ในจุดนี้จึงน่าจะเป็นการนำผลของการระดมสมองจากประชาชนชาวบ้านไปเผยแพร่สู่ชุมชน ให้เกียรติและประกาศยกย่องประชาชนชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง

1.5 ควรพัฒนาสถาบันราชภัฏให้เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่นเมื่อมีการระดมความคิดเห็นและความรู้ความเชี่ยวชาญจากประชาชนชาวบ้านตามข้อ 1.4 แล้ว สถาบันควรได้จัดถ่ายทอดความรู้เชิงวิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่ประชาชน เพื่อให้ชุมชนที่ใฝ่รู้ได้มีโอกาสเข้าร่วมกลุ่มวิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือสามารถนำความรู้ไปเป็นผู้วิจัยอิสระได้ สาระความรู้เกี่ยวกับด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่นโดยรอบสถาบันราชภัฏจะเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ สถาบันราชภัฏจึงควรที่จะต้องเตรียมพร้อมในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการวิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่นของประเทศ

1.6 ควรมีการจัดประชุมอาศรมระหว่างคณะกรรมการด้านวัฒนธรรมของสถาบันราชภัฏกับผู้แทนชุมชนเป็นระยะๆอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อสร้างความเข้าใจและจัดระบบแนวคิดให้เข้าหากันได้ อันจะก่อให้เกิดการประสานกันอย่างเป็นเอกภาพได้ในที่สุด

1.7 ควรให้มีบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านวัฒนธรรมในภาคเอกชนเข้าร่วมเป็นผู้บริหารงานพัฒนาด้านวัฒนธรรม เนื่องจากบุคลากรเหล่านี้ไม่มีข้อจำกัดด้วยเวลาในการสอน เป็นผู้มีความรู้ทางศาสตร์ด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้สถาบันควรต้องจัดแผนรองรับในเรื่องของงบประมาณที่จะนำมาเป็นค่าดำเนินการของบุคลากรกลุ่มนี้

1.8 ควรให้ความเสมอภาคในเรื่องผลประโยชน์กับผู้ทำงานด้านวัฒนธรรม เมื่อเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่ได้รับจากหน่วยงานภายในสถาบันราชภัฏ สำนักศิลปวัฒนธรรมมีโอกาสได้รับผลประโยชน์น้อยกว่าหน่วยงานอื่นๆ เนื่องจากหน่วยงานอื่นๆ เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาทั้งภาคปกติและภาคกศ.บป. แต่สำนักศิลปวัฒนธรรมไม่มีนักศึกษาให้ทำการสอนระเบียบในการเบิกจ่ายงบประมาณจึงทำได้ยาก เป็นเหตุให้เกิดผลที่ตามมา คือ ไม่ค่อยมีผู้สนใจเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานในหน่วยงานของสำนักศิลปวัฒนธรรม หรือบางครั้งมีชื่อเป็นคณะกรรมการหลายฝ่ายก็มักจะทุ่มเทให้กับฝ่ายที่มีผลประโยชน์มากกว่า ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่าต่อไปกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการได้รับผลประโยชน์ควรมีความเสมอภาค ใครทำงานมากทุ่มเทกับงานมากก็ควรได้รับผลประโยชน์ไปตามสิทธิและหน้าที่ของตน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

จากผลการวิจัยรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันราชภัฏกับชุมชนเพื่อพัฒนาด้านวัฒนธรรมพบว่า มีข้อเสนอแนะหลายด้านซึ่งสามารถนำมาเสนอเพื่อการวิจัยในอนาคตได้ดังนี้

- 2.1 ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาด้านวัฒนธรรมแบบให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในสถาบันอุดมศึกษา
- 2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนาและความล้มเหลวในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในสถาบันราชภัฏ
- 2.3 ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการนำโครงการด้านวัฒนธรรมมาเป็นส่วนช่วยให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับสถาบันราชภัฏ
- 2.4 ควรศึกษาการพัฒนาหลักสูตรวัฒนธรรมท้องถิ่นของสถาบันราชภัฏกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 2.5 ควรศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมกับสถาบันราชภัฏ
- 2.6 ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาความร่วมมือกับชุมชนเพื่อปฏิบัติการดำเนินงานของสำนักศิลปวัฒนธรรมในสถาบันราชภัฏ
- 2.7 ควรมีการวิจัยพัฒนาสร้างรูปแบบสำนักศิลปวัฒนธรรมของสถาบันราชภัฏในอนาคตและตรวจสอบความเหมาะสมเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนางานในสำนักศิลปวัฒนธรรมให้เป็นรูปแบบเดียวกัน
- 2.8 สำนักศิลปวัฒนธรรมของสถาบันราชภัฏควรนำโครงการสื่อ ปฏิสัมพันธ์วัฒนธรรมของชาติตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปดำเนินการวิจัยวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้ครบทั้ง 7 ประเภท

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย